

Informe de resultats

Jornades Energia i Territori al Penedès
25-26 de novembre de 2022

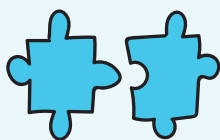
elaborat per:

EUEMON

Quin és el panorama energètic actual?

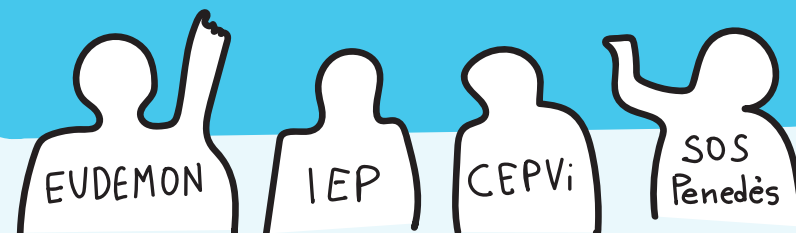

Com encaixa l'estructura territorial del Penedès amb la implantació de les energies eòlica i solar?

Com podem impulsar iniciatives col·lectives per contribuir a una transició energètica justa?

Jornades Energia i Territori al Penedès
on som i cap a on volem anar?

Objectius generals

Sessió 25/11/22

Informar sobre alguns dels aspectes que considerem clau del panorama energètic actual al Penedès, i escoltar les diferents visions i opinions que hi ha sobre la qüestió.

Sessió 26/11/22

Exposar projectes catalans d'autoorganització col·lectiva que contribueixen al canvi de model energètic, i debatre sobre les possibilitats d'impulsar iniciatives similars en el Penedès.

Sessió 25/11/22
Lloc: Auditori de l'Escorxador,
Vilafranca del Penedès
Hora: 17:00 - 20:00

Ponència

Oportunitats i compromisos del Penedès amb la transició energètica

Lluís Laguna IEP

Reptes socials i de governança en la transició energètica

Sigríd Muñiz, CST Projecte Eudemon

La planificació del Territori davant la transició energètica

Pau Batlle CEPVi, SOSPenedès

Energía: ¿qué estrategia territorial y paisagística?

Soazig Darnay CEPVi

Debat moderat per:

Jaume Moya
Ramon Arnabat

Sessió 26/11/22
Lloc: Sala de l'Escorxador,
Vilafranca del Penedès
Hora: 10:00 - 13:30

Ponència

Comunitat Energètica local a Sant Jaume Domenys

Xavier Urgell Regidor de medi ambient

Cooperativa Osona Energia Sccl.

Ramon Roig Secretari

Comunitats Energètiques Rurals CER.COOP i Comunitats Ciutadanes d'Energia de Generació i Emmagatzematge CCEGE

Montserrat Mata EMELCATsccl

Comunitat energètica empresarial Manresa Il·lumina Sccl.

Montserrat Ambrós Gerent

1ª PART

Experiències d'autoorganització col·lectiva que busquen contribuir al canvi de model energètic.

2ª PART

Anàlisi participativa del potencial penedesenc per impulsar iniciatives similars.

Ponència Sessió 25/11/22

Oportunitats i compromisos del Penedès amb la transició energètica

Lluís Laguna IEP

Davant el repte dels projectes d'energies renovables patrocinats per les grans empreses energètiques i financeres que es volen instal·lar al Penedès, reproduint el model tradicional de d'oligopolis energètic afecten indiscriminadament el territori, no ni ha prou en dir que "NO", cal una política activa amb projectes concrets de consum col·lectiu i comunitats energètiques, com els que 's'estan desenvolupant en altres comarques, que ens donin una major sobirania energètica, proximitat i oportunitats per el territori i els ciutadans, respectuos amb el paisatge i l'economia local.

Reptes socials i de governança en la transició energètica

Sigríð Muñiz CST

Malgrat la voluntat de canvi de model energètic, la implantació de les energies renovables genera conflicte. Són disputes que tenen a veure amb aspectes culturals, amb la competència pels recursos territorials, amb reptes epistemològics i amb les desigualtats de poder a l'hora d'incidir en la definició del canvi. Una conflictivitat que ens mostra allò que necessita ser escoltat. La necessitat de gestionar les diferències que tenim, posar sobre la taula informació rellevant i crear aliances entre els diferents agents. També, recollir criteris psico-socials, territorials i de governabilitat i incorporar-los en la presa de decisions. Uns propòsits que necessiten temps, lideratge, recolzament mutu i saber enfrontar la complexitat.

La planificació del Territori davant la transició energètica

Pau Batlle CEPVi, SOSPenedès

La planificació del territori ha seguit els paràmetres de conquesta, a la recerca de l'eficiència. La planificació territorial del Penedès no ha estat una excepció. El desenvolupament d'operacions urbanístiques (plans -logístics, comercials, agroalimentaris i energètics) dissenyats sense tenir en compte la demanda de la societat civil, i sense cap moratòria que els faci encaixar en la planificació, ha coartat l'objectiu d'assolir un bon planejament de la totalitat del Territori. L'espai Agrari hauria de situar-se al centre del Pla Territorial i no com a simple suport físic. L'objectiu principal ja no és dibuixar el territori segons els paràmetres antics, sinó segons l'estimació dels recursos i els indicadors ecosistèmics que permeten la qualitat de vida. Per això, es proposa transitar d'un model que posa per davant les necessitats energètiques a tota la resta a un model on sigui precisament l'Energia l'eina que faci possible un Aire de qualitat, una Aigua suficient i uns Aliments de Proximitat: A A A > E

Energía: ¿qué estrategia territorial y paisagística?

Soazig Darnay CEPVi

La política de desarrollo acelerado de las energías renovables pueden dañar el paisaje non solo por su impacto visual puntual, pero por falta de estrategia global. ¿Cuál es la identidad del territorio? ¿Cuáles son las necesidades energéticas ahora y que serán en el futuro? Como limitar el gasto y el impacto energético desde los espacios públicos, desde cada sector profesional, y desde la escala familiar? El paisaje se tiene que entender como un mosaico de recursos energéticos variados. Tenemos que cambiar las lógicas de implantación integrando otros ciclos de producción y de ahorro energético.

Debat Sessió 25/11/22

En relació a la governança i la capacitat d'incidir en les decisions sobre transició energètica

—Hi ha l'opinió generalitzada que “hem de poder intervenir en aquest debat” i “buscar lideratge de persones que prenguin acció”. Es manifesta la sensació que, actualment, “estem en un lloc en el que no liderem, sinó que ens estan empentant” i que ens cal empoderar-nos, creure'ns-ho (per exemple, “posant-ho a una escala territorial en la que puguem exercir més poder”).

—Es fan alguns comentaris sobre els diferents agents implicats com, per exemple; que cal implicar als “estudiants, en els centres educatius”, que “qui està fent els deures és la ciutadania; el que fa l'administració no es veu” i que “els municipis estan molt tancats a treballar en sí mateixos”.

—D'altra banda, es subratlla que no només hauríem d'exigir, demanar, sinó també fer propostes. I que ens cal “actuar en proximitat, perquè si no es fa una bola. És a dir, posar mitjans senzills on el ciutadà puguem anar a picar portes”.

—També, es toca el tema de la informació en relació a actuacions que ja s'estan fent i que la gent no sap (per exemple, produccions d'instal·lacions fotovoltaïques ja en funcionament, composició dels diferents combustibles...).

En relació al model nou energètic i allò que caldria prioritzar:

—Vàries persones emfatitzen la necessitat de parlar de com consumim (“no només produïm o distribuïm”) i de fer-ne un replantejament (“si no parlem de reduir consum, no sé com ens ho farem, no arribarem”). I algú ho expressa més àmpliament: “crec que el decreixement és una necessitat. El model que tenim com a societat és insostenible. Partim d'un model econòmic en el que prima la quantitat i no la qualitat. Un cop es reordeni això la resta vindrà sol”.

—També es parla del canvi climàtic (“el tenim a sobre i els pagesos el patim (míldiu, sequera...)”) i de prendre consciència que “el consum elèctric augmentarà, perquè estem pensant de substituir tot el consum energètic i no només l'elèctric”. En aquest sentit, algú opina que “no ens acabem, de creure que anem cap allà. No hi ha consciència que estem en crisi i que s'han de canviar dinàmiques”.

—D'altra banda, en relació a la l'ús predominant de l'energia fotovoltaïca s'alerta d'alguns dels seus riscos. “Hi ha un ventall molt més ampli que no només les plaques. Cal diversificar. Dubto que tinguem prou materials per basar-ho tot en les plaques”. “Totes les plaques vénen de Xina. Tornem-hi amb la dependència. Tornem-hi amb els residus”. “Hi ha una especulació de les plaques, promocionades per gent que tenen grans extensions i que viuen a Barcelona”.

—Respecte a altres fonts energètiques es parla del biodièsel i la biomassa, però, també, de les seves limitacions actuals. “Es podria afegir un 20% de biodièsel en el gasoil actual, però, no es fa per una qüestió política”. “L'ús de la biomassa necessita d'un acompanyament sobretot econòmic i normatiu”.

—Altres plantejaments expressats són: “Hem de construir de nou i pensar primer en les nostres necessitats. No pensar en fer una activitat industrial per treure benefici”. I “Cal pensar en la sobirania alimentària tant o més que en la sobirania energètica”.

En relació al territori del Penedès i l'encaix de les energies renovables en aquest:

—S'evidencia que el Pla Territorial Parcial del Penedès està obsolet (“és normal perquè tot va molt de pressa. Al 2014 no es parlava de l'emergència climàtica”).

—Es fa palès el paper de l'agricultura a nivell territorial i estratègic. “No s'és conscient que el Penedès és una peça clau de la sobirania alimentària de Catalunya”. “Hem de preservar aquesta part entre Barcelona i Tarragona. Dintre de poc tindrem una crisi de paisatge perquè tenim un problema molt greu a nivell agrícola. Si no volem que els pagesos vagin a buscar a algú que els hi comprin les terres, hem de fer alguna cosa”.

—En tot cas, també hi ha algú que demana fer plantejaments més globals (“Quan parlem del Penedès no només és parlar d'agricultura”) i algú que introdueix el “criteri de pensar en la integració del paisatge. Per exemple, pensar amb aerogeneradors verticals”.

En relació a l'agrovoltaïisme:

—En general hi ha interès i receptivitat sobre l'opció de combinar producció energètica amb producció agrícola. Tot i així és una opció encara per investigar i a la que caldria incloure no només els aspectes tècnics i tecnològics de la convivència entre fotovoltaica i agricultura, sinó també qüestions com: amb quina intenció es fa i des d'on es promou, la tinença de la terra i la capacitat d'inversió que hi ha, etc.

—De totes maneres, també hi ha algú que expressa les seves reticències; “No en sabem prou de tecnologia per fer agrovoltaica. Compte en tapar el sòl del Sol; la llum solar aporta nutrients. Millor no arriscar-nos, perquè podem crear un problema més gros que el que tenim ara”.

Ponència Sessió 26/11/22

Comunitat Energètica local a Sant Jaume Domenys

Xavier Urgell, regidor de medi ambient

L'Ajuntament de Sant Jaume dels Domenys impulsa una Comunitat Energètica Local amb l'objectiu de generar i distribuir energia per als habitatges i comerços del municipi. Ho lidera l'ajuntament, però, s'ha fet amb col·laboració amb la plataforma ciutadana Domenys Dempeus ("creiem que és important que no surti com un bolet"). La generació d'energia es fa a través dels panells fotovoltaics instal·lats en teulades d'espais de titularitat pública. I el model de governança escollit és una cooperativa de consumidors amb l'ajuntament com a membre. Hi ha la voluntat de voler seguir ampliant punts de generació.

Cooperativa Osona Energia Sccl.

Ramon Roig, secretari

Osona Energia és una cooperativa de segon grau, creada en col·laboració amb el Consell Comarcal d'Osona i l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, a partir de les comunitats energètiques de Taradell, Balenyà, Sant Pere de Torelló i Olost. El seu objectiu rau en impulsar un moviment de comunitats energètiques municipals a la comarca d'Osona i, alhora, donar assessorament tècnic, econòmic i financer a cada iniciativa, i aprofitar sinèrgies que hi pugui haver entre elles. Cada cooperativa municipal segueix tenint el poder de decisió i gestió, però, "volem arribar lluny i per això hem d'anar junts".

Comunitats Energètiques Rurals CER. COOP i Comunitats Ciutadanes d'Energia de Generació i Emmagatzematge CCEGE Montserrat Mata, EMELCATsccl

L'objectiu del projecte CER.Coop és el desenvolupament de comunitats energètiques renovables en l'entorn rural i liderades per les cooperatives agràries. Aquestes són entitats d'important presència econòmica i social al territori i tenen un important potencial de mobilització i lideratge. En aquest projecte s'ha estudiat l'aplicació de l'autoconsum fotovoltaic col·lectiu com a font d'energia renovable. La transparència de les cooperatives agrícoles participants ha estat fonamental per a que els equips tècnics de Batec i Emelcat hagin pogut treballar en solucions de detall adaptades a la realitat de cada cooperativa. També ha estat important la incorporació a les cooperatives d'un tècnic focalitzat en el projecte. Això ha permès contactar amb la base social per a difondre el projecte i recollir informació essencial per a desenvolupar els projectes d'autoconsum.

El projecte CCEGE vol aprofundir en la figura de la comunitat energètica ciutadana més enllà de l'autoconsum. Té com a objectiu implicar a la població en la generació d'energia en grans instal·lacions que venguin al mercat per a usos de la societat i no específicament de cada u ("la generació s'ha de gestionar i millorar fer-ho comunitàriament"). De moment, s'han estudiat 6 comarques i l'àrea metropolitana de Barcelona i es preveu habilitar una web per sondejar si hi ha més persones interessades en aquest tipus d'iniciativa.

Comunitat energètica empresarial

Manresa Il·lumina Sccl.

Montserrat Ambrós, gerent

L'Associació d'Empresaris del Pol. Bufalvent és la que lidera aquesta comunitat formada inicialment per 31 empreses amb l'objectiu d'instal·lar i gestionar instal·lacions solars fotovoltaïques i altres modalitats d'energia sostenible i renovable. "No partim de 0, tenim un llarg recorregut associatiu i una cultura de treball col·laboratiu". La cooperativa no té ànim de lucre i cada soci tindrà un vot. Les instal·lacions seran propietat de la comunitat, que s'encarregarà de construir, mantenir i gestionar les pròpies estructures i l'energia que produeixin. A banda de la fotovoltaïca, Manresa il·lumina preveu engegar a curt termini projectes d'energia tèrmica a través d'una xarxa de calor amb el biogàs residual de l'abocador i amb biomassa obtinguda dels boscos del Bages. O la compra agregada d'energia elèctrica renovable per cobrir la demanda que les instal·lacions solars no puguin cobrir.

Aprofitant el coneixement i la inspiració que aporten aquestes iniciatives, els assistents a la jornada es separen en 3 grups de treball. Durant 90 minuts es porten a terme els següents objectius:

- 1 Detectar i compartir quines filosofies i estils de projectes col·lectius prefereixen els assistents.**
- 2 Identificar quin potencial té el Penedès per a impulsar iniciatives col·lectives.**

1ª PART

Models de democratització energètica local. Quin tipus d'iniciativa col·lectiva volem promoure per democratitzar el sector energètic?

GRUP 1

dinamitzat per **Sigrid Muñiz**,
amb la participació de 8 persones

Formes de creació

De manera majoritària es considera que un grup autoorganitzat és la millor manera de crear una comunitat energètica. És a dir, que la comunitat sorgeixi de la interacció entre persones que acaben definint uns propòsits i unes estructures comuns. Si a més, aquestes persones ja tenen una història comuna i estan acostumades a compartir es facilita la creació i durabilitat de la comunitat. Si no pot ser, una altra bona opció és que la comunitat estigui fundada per un grup de persones, que després s'anirà ampliant a mesura que noves persones vulguin unir-s'hi.

En tot cas, seria bo no haver d'arribar al límit que siguin les circumstàncies externes les que formin la comunitat. Si és el context el que provoca la seva creació, també et pots trobar que no hi hagi cap lideratge clar. I, per tant, que no prosperi adequadament. Sempre cal que algú s'hi dediqui més.

Hi ha el debat sobre quin paper hauria de tenir l'administració en la creació de comunitats energètiques. Es constata que en tots els casos de comunitats energètiques residencials hi ha hagut un lideratge dels ajuntaments. Per alguns aquest tutoratge públic és importantíssim, per altres és millor que no hi sigui.

Per exemple, en el cas del sector industrial en el que tot és privat, la presència del consistori amb els seus ritmes i procediments llargs dificulta més que no ajuda. A més, es diu que, en general, "l'administració és reactiva i no proactiva" i, per això, molts tampoc hi confien massa.

Valors fonamentals

Per unanimitat estan d'acord que en un projecte col·lectiu relacionat amb l'energia hauria de predominar la cultura comunitària (o sigui, aquella que té com a valors principals compartir, cuidar, relacionar-se). Certament, creuen que és important tenir en compte totes les vessants: la tècnica, la material, la institucional i la emergent (i per aquest ordre de prioritats). Però, que si l'element comunitari hi és, aquest t'ajuda a poder incorporar tots els altres valors i a realitzar totes aquestes dimensions que són també necessàries per a que la comunitat prosperi.

Apareix de nou el debat sobre l'element institucional (que valora l'ordre, les normes i la creació d'estructures formals). I estan d'acord que si, per exemple, ja tens uns estatuts, és a dir, quelcom establert, és més senzill anar avançant. De tota manera, quan algú comenta que "quan s'arribi a una situació crítica caldrà més institucional, posar ordre", hi ha divergència d'opinions sobre què caldria fer.

Tipus de participació ciutadana

Tots estan d'acord que, com a ideal, la ciutadania no hauria d'adoptar el rol de client en les noves iniciatives d'energies renovables. Malgrat pot arribar a ser inevitable si es va ampliant la producció renovable local ("sempre hi ha gent que vol pagar i prou"). Tampoc els convenç gaire que la ciutadania participi només en el finançament. Certament, es diu que és un tema que caldria matisar; hi ha diverses fórmules, cal tenir en compte amb quin objectiu es fa, etc. I hi ha qui creu que és millor que sigui la ciutadania la que financi la instal·lació d'energies renovables que les grans empreses. De totes maneres, es considera que en aquests plantejaments hi ha poca governança, que hi ha el perill que "acabis fent una junta d'accionistes", i que es un sistema que "degenera; s'acaba venent la tecnologia a les grans empreses".

En canvi, es veu amb bons ulls la participació a través d'un grup motor. És a dir, que sigui la ciutadania la que prengui la iniciativa i participi en la definició dels valors, model econòmic, forma jurídica, tipus de governança... I encara millor si hi ha una coresponsabilitat; quan la ciutadania participa de manera activa en el dia a dia i en les decisions estratègiques del col·lectiu. Es considera clau aquesta coresponsabilitat perquè ajuda a comprendre millor el sistema energètic, que implica la producció i la qüestió del consum (en què s'utilitza, perquè i com). "Si hi hagués un 10% de la població amb aquest nivell de coresponsabilitat ja seria molt".

D'altra banda, també es comenta la qüestió del poder i de la participació en un marc d'igualtat. I algú comenta: "que no hi hagi portes giratòries; tothom entrarà i sortirà per la mateixa porta".

1ª PART

GRUP 2

dinamitzat per **Jaume Moya**,
amb la participació de 6 persones

Formes de creació

Es detallen les quatre modalitats proposades (grup fabricat, fundat, autoorganitzat o circumstancial) i es debat sobre quina seria la més adient per a canalitzar la participació de la ciutadania en la transició de model energètic i el desplegament de les renovables.

Majoritàriament es coincideix en que és des de la ciutadania d'on sorgeixen les dinàmiques per a prendre partit i incidir sobre el desenvolupament energètic, la major part de les ocasions a través de moviments reactius (contraris a l'afectació del seu àmbit més proper) i de certa inquietud sobre el futur del territori domèstic. Aquests moviments solen estructurar-se en forma de plataformes, però massa cops mancats d'un lideratge clar i –encara menys- d'una formulació d'alternatives.

És aquesta inquietud de la societat civil la que es considera que ha de ser entomada des de les administracions, començant per les locals, que són les que hauran de crear un grup motor local amb la participació mixta, de la ciutadania i dels responsables polítics. En conseqüència, el model proposat és el del "Grup Fundat", sorgit dins de l'administració, amb un lideratge (pot ser compartit, públic i privat) i que convidi a tothom a sumar-s'hi i participat activament.

El full de ruta d'aquest grup s'haurà d'adaptar a les realitats de cada àmbit territorial, comptant expressament amb l'existència

(o dèficit) d'un teixit associatiu fort i d'ajudes d'empreses privades. Es considera que la tradició de l'associacionisme (especialment el cooperativisme cultural) és molt fort al Penedès i això pot ser una bona oportunitat per aprofundir en l'empoderament ciutadà i en propostes de governança energètica.

Tipus de motivació inicial

Pel que fa a la motivació, es debaten tots els estímuls plantejats, però hi ha ampli consens respecte el **factor econòmic**. L'increment dels costos de l'energia (molt especialment de l'electricitat) suposa un factor clau en la mobilització social i la recerca d'alternatives d'estalvi. Es coincideix que hi ha una majoria social molt menys preocupada per les emissions de gasos d'escalfament global que pel preu que han de pagar per l'energia i que, a més, una rebaixa de costos desmobilitzaria amplies capes dels moviments actuals. Pel que fa a la lluita contra el canvi climàtic i la descarbonització de l'economia i la societat, es considera que només mobilitza una petita part de la ciutadania, aquella convençuda de les urgències de la crisi climàtica.

Alhora, l'oportunitat d'accedir a ajudes públiques que permetin conjuntament fer un canvi d'energia, a una font verda, i, alhora, rebaixar el cost energètic, és la gran palanca per aconseguir adhesions àmplies.

També, a menys consens però, es considera que la possibilitat que les instal·lacions de generació i distribució d'energia siguin de titularitat territorial (fins i tot si estan en mans privades), també és una motivació que empeny el canvi.

1ª PART

Tipus de participació ciutadana

En relació als mecanismes de participació, es descarta àmpliament el mer finançament. Invertir un capital cercant un guany econòmic no es considera participació ciutadana, malgrat les experiències que estan proliferant en l'actualitat, i que cal una major incidència a les mans de la societat civil.

En aquest sentit, es defensa la creació de les Comunitat Energètiques, preferentment en forma de cooperativa, on la participació de la gent sigui voluntària i al costat de l'Administració que (des del "Grup fundat") ho ha activat. No obstant, es considera imprescindible que el desenvolupament de la comunitat estigui deslliurada dels avatars polítics i els possibles canvis dins l'Administració promotora, de manera que tingui una gestió i governança independent.

GRUP 3

dinamitzat per **Alexandra Gudayol**, amb la participació de 6 persones

Formes de creació

De manera majoritària es considera que un grup autoorganitzat és la millor manera de crear una comunitat energètica. Alguns comentaris que es fan al respecte són:

- El desig ideal és que tothom col·labori. Però normalment cal que algú tingui la idea.
- L'esforç de buscar gent no sempre té èxit, millor que sigui auto-organitzat
- Té trampa l'exercici, per a que surti aquesta resposta
- Ha d'haver-hi algú que tingui la idea, no és tan fàcil ser autoorganitzat.

Tipus de motivació inicial

La majoria de persones creu que la comunitat energètica s'ha de crear amb el propòsit principal de contribuir a la transició energètica. D'altra banda, també es veu important que la comunitat energètica sigui una forma de control social del sector energètic. Alguns comentaris que es fan al respecte són:

- Contribuir a la transició energètica és la més important perquè inclou les altres i a més implica la voluntat de canvi.
- La transició energètica és l'ideal però potser és molt abstracte per molta gent
- Cal el control social també, que estigui en mans de la gent, però la transició energètica ja inclou això.
- Cal tenir control social de tot el procés, no sols de la instal·lació i generació d'energia. Cal controlar també la distribució d'energia i la producció de les plaques. Tenim plaques construïdes a Xina on no es respecten ni els tractats d'emissions de CO2 ni els drets humans i laborals. *És sostenible això?* Cal pensar el model de consum / producció europeu en conjunt.

Tipus de valors fonamentals

Es considera de forma majoritària per les persones del grup, que en la comunitat energètica hauria de prevaldre la cultura emergent. És a dir que, un col·lectiu en el que es valora l'aprenentatge, la saviesa col·lectiva, la visió interconnectada del món i la creativitat. Altres comentaris que es fan són:

- Unanimitat en contra de «cultura institucional». Institucional no, perquè no s'enteren mai.
- Es tracta d'innovar des de baix. Els de dalt no tenen cultura emergent.
- Prioritzar la cultura material és com van ara les coses. La cultura material ha d'anar després de l'emergent i la comunitària, si posem primer lo material és lo que ja s'està fent.
- Perspectiva a llarg termini i capacitat d'evolucionar (tecnologia, gestió de residus, circuit energètic...).

1ª PART

Tipus participació ciutadana

Es considera que l'ideal seria que la ciutadania establís una relació de coresponsabilitat en el sí de la comunitat energètica i del sistema en general. Tot i així també es comenta que a la realitat sempre fa falta un grup motor (i el 80% són clients).

2ª PART

Mapa de frens i palanques per a impulsar iniciatives col·lectives.

Quin és el context de partida que ens trobem al Penedès per impulsar aquestes iniciatives?

Creences que ens fan de FRENS

- Hi ha una inconsciència col·lectiva de la gravetat de l'emergència climàtica global; “els mitjans no difonen la qüestió i quan ho fan és de manera alarmista o donen massa informació”; “la gent no s’ho acaba de creure”.
- Visió a curt termini que fa que es prengui poc la iniciativa. Per exemple, a nivell municipal, “els ajuntaments només pensen només en legislatures, queden limitats al seu mandat”.
- Falta d'informació del que impliquen les diferents energies renovables.
- Individualisme (ja instaurat a partir dels anys 1980s).
- Visió conservadora de les coses, que fa que hi hagi reticències al canvi, que considera el paisatge inamovible, fixe (“sense poder evolucionar”).
- La idea de separació entre paisatge rural/paisatge urbà/paisatge vitivinícola.
- Pensar que ja prendrà la iniciativa un altre; “no tenim clar qui ho hauria de liderar, i els uns pels altres, al final es queda sense fer”.
- Pensar que el fet de ser un territori eminentment agrícola, rural, no consumim tanta energia com en altres zones.

Emocions que ens fan de FRENS

- Desconfiança i inseguretat envers a l'administració pública i el sistema actual. Context normatiu i institucional canviant i incert, que genera dubtes, pors, sensació que “mai se sap”.
- “Estem escaldats, a la defensiva, sensibles” degut al mal funcionament de les institucions públiques, a la realitat de cada dia, etc.
- Desconfiança general en les iniciatives col·lectives.
- Desconcert sobre el camí a seguir; “volem fer (alguns), però, no sabem com”.
- No atrevir-te a participar per falta de coneixement, per sentir-se ignorant en el tema.
- Es malfia dels mercats i els números sobre els costos econòmics espanten (“és molt gros”).
- La sensació de “transformar hectàrees de vinya en hectàrees de plaques solars”.
- La sensació de “precarietat energètica”.

Accions que ens fan de FRENS

- El sistema institucional i econòmic no està pensat per les energies renovables. Està pensat pels combustibles fòssils. I només fa que posar traves (individual vs. comunitari, grans empreses vs. petites empreses...).
- Els poders econòmics estan posant frens i incidint en aspectes polítics i tècnics. I no hi ha implicació política que doni força a les iniciatives que van sorgint.
- Manca de planificació a mig i llarg termini; “no som proactius, no estem preveient aquest consum”, “Cal més superfície i s’està fent una planificació”.
- No s’estan aprofitant les sinèrgies entre iniciatives i agents.
- Excés de consumisme; “cal un decreixement”, “reduir la mobilitat” i fer “consum de proximitat”.
- Localització del Penedès en una zona de pas i eminentment plana que concentra infraestructures diverses, polígons, etc. I prospera a l'àrea metropolitana de Barcelona, densament poblada, sense preveure on produir energia de proximitat.
- Falta de subvencions, ajuts, de finançament.
- Poca pedagogia, poca realització de tallers ciutadans, de presència en les escoles.
- Exemples d'instal·lacions d'energies renovables que han destruït el territori.

Creences que ens fan de PALANCA

- La consciència que hi ha una emergència climàtica i energètica (“que comporta la ruïna econòmica i la destrucció del planeta”), ens motiva i ens ajuda a prendre acció.
- Tenir en compte les generacions futures a l'hora de prendre decisions en matèria d'energia.
- *“Tenir mentalitat col·lectiva i social per encarar un tema que creiem positiu”.*
- Pensa que en el món rural hi ha molt sòl i teulades disponibles per posar plaques solars.
- Difondre i fer divulgació tècnica per incorporar noves idees i percepcions en el tema de les energies renovables.

Emocions que ens fan de PALANCA

- La pertinença al paisatge, la voluntat de voler-lo mantenir, ens fa que pensem en lo col·lectiu i evitar especulacions individuals que el malmeten, que no sigui “campi qui pugui”.
- Les ganes que hi hagi un canvi, de conèixer i impulsar iniciatives.
- Esperança en el futur
- Sentir que som capaços d'adaptar-nos al medi, que som resilients.

Accions que ens fan de PALANCA

- Realització d'experiències pilots des de la base social i col·lectiva per ajudar a: no fer grans errors i poder fer modificacions, com a font d'inspiració, per demostrar que és possible, i com a estímul per a noves normatives (“les proves pilot no han de ser segures i en certa manera, surten de norma...”).
- Experiències de comunitats energètiques en el Penedès que ja estan estudiades i/o en promoció (Sant Jaume, Mediona, Covides...) que van posant el tema en l'agenda política i social.
- L'existència d'organitzacions consolidades en el Penedès (CEPVi, SOS Penedès...) que estan mentalitzades sobre la qüestió.
- Existència de zones de polígons i equipaments, etc. molt àmplies que permeten molta generació.
- Els elevats preus de l'energia i la “carestia energètica”. I el progressiu canvi d'hàbits que s'està donant en el consum energètic.
- La finestra d'oportunitat que s'ha obert normativament a nivell europeu per a la creació de comunitats energètiques.

Creences que ens fan de FRENS

En primer lloc, es pensa majoritàriament que existeix una greu dificultat en l'assumpció de compromisos personals per part de la ciutadania que podria participar en aquestes iniciatives. Front una percepció que la qüestió és enormement complexa i difícil d'abastar, s'hi suma la tendència a cercar solucions individuals (defugint les col·lectives). En conseqüència, la falta d'implicació (sovint també la desconfiança en tot allò públic i col·lectiu) general en les polítiques institucionals de canvi i transformació es percep com a fre.

Al mateix temps, hi ha un convenciment preconceptut que les grans empreses que controlen el mercat energètic no renunciaran als seus privilegis en favor de la democratització del sistema.

Emocions que ens fan de FRENS

Des de les emocions, es percep un ampli convenciment pel que la crisi climàtica no és quelcom tan greu, que l'escalfament global tampoc ha de produir un gran terrabastall en la vida de les persones. Hi ha un sentiment de rebuig a l'alarmisme i al fatalisme, que pot esdevenir paralizador o, directament, negacionista. A això s'hi suma una gran ignorància pel que fa a la dimensió qualitativa i quantitativa de l'energia imprescindible pel desenvolupament social, econòmic i industrial. Un cop més, la desconfiança en els polítics porta a gran resistències pel que fa a la implicació personal en projectes endegats des de l'Administració. "Estem sols" és una reflexió compartida.

També les inèrcies consuetudinàries porten a perpetuar el model i no plantejar-se un escenari de ruptura.

Accions que ens fan de FRENS

Pel que fa a les accions que poden suposar un fre, es percep en primer lloc certa "mandra" o incapacitat des de les administracions per liderar la transformació en els models energètics, també fruit de les inèrcies (en bona part en unes plantilles envellides i escasses en les administracions locals). L'existència d'una legislació massa complexa i uns accessos a les ajudes públiques laberíntiques, inintel·ligibles pel ciutadà, i de molt difícil reforma, també és un fre.

En el mateix sentit, l'absència de lideratge des de les entitats municipals i comarcals, també són un fre al compromís col·lectiu pel canvi. Absència que s'imputa a una manca de voluntat política quan no, directament, a la manca de preparació dels càrrecs.

Creences que ens fan de PALANCA

Es creu en l'existència de certa consciència col·lectiva pel bé comú, materialitzada en la cultura de l'associacionisme, molt activa i longeva al Penedès. La tradició local d'entitats actives i d'incidències en les polítiques de proximitat i els beneficis d'escala por ser un element que sumi. Al mateix temps, una consciència i una voluntat activa adreçada a l'estalvi econòmic també pot ser motor de dinamització.

Emocions que ens fan de PALANCA

Es percep una major conscienciació respecte la necessitat d'afrontar la crisi climàtica i energètica, com una qüestió gairebé de salut i supervivència. En aquest sentit, la gran sensibilització de les noves generacions en els valors de la sostenibilitat i l'ecologisme també obre la porta a l'esperança. El paper de l'educació responsable és considera fonamental com a estimulant del canvi. També el creixement dels convenciments sobre que la preservació de l'entorn i del medi ambient comporten beneficis no només en la salut i la qualitat de vida, sinó també econòmics i socials.

Accions que ens fan de PALANCA

Com a accions que poden generar oportunitats s'assenyala facilitar l'accés a les ajudes existents per a promoure mesures de transició energètica i resiliència. La institució de l'Agència comarcal de l'energia, malgrat la seva infradotació fundacional, podria ser una bona eina, per la seva proximitat al territori i a institucions i ciutadania. En aquest sentit, es considera que hauria de dotar a cada municipi d'un tècnic en exclusiva, per assessorar i donar ampli suport a les mesures municipals. També calen reformes normatives que facilitin eines per tot aquest camí.

Creences que ens fan de FRENS

- No s'analitza conscientment el que necessitem.
- Consideren que la gestió ha de ser delegada la majoria de la població.
- Falta de coneixements / confiança en els altres
- Model cristià-capitalista (supremacia dels humans)
- Creença en el progrès / idea creixement

Emocions que ens fan de FRENS

- Por a perdre el que tens (comoditat, consum, Estat del benestar...)
- Desesperança —→ impotència / tristesa
- Cansament per l'esforç requerit
- Sensació per situació insuperable
- «Tecno-optimisme»

Accions que ens fan de FRENS

- Impostos / inflació / llei
- Molta zona rural al Penedès (mobilitat que cal), comunitats energètiques pensades per zones urbanes
- Dificultat per crear grups de treball i participació (mandra per involucrar-te)
- Inèrcia realitat donada de la societat

Creences que ens fan de PALANCA

- Educació
- Facilitat d'accés al coneixement / assessorament
- Idea resiliència

Emocions que ens fan de PALANCA

- Instint supervivència
- Esperança
- Entorn purificat que ens permet respirar (Penedès)
- Educació
- Col·laboració descentralitzada

Accions que ens fan de PALANCA

- Potenciar a les escoles, nens transmeten valors als pares
- Situacions de crisi (com la guerra) que fan de palanca
- Presència als mitjans de comunicació
- Avantatges materials immediates de les comunitats
- Sentit del cooperativisme / associacionisme

ENERGIA I TERRITORI AL PENEDÈS

ON SOM I CAP A ON VOLEM ANAR?

Reptes actuals del canvi de model energètic

17:00 - 20:00
25 de Novembre
2022

Ponències i debat posterior:

- Oportunitats i compromisos del Penedès amb la transició energètica [Ramon Arnabat i Lluís Laquna, IEP]
- Reptes socials i de governança en la transició energètica [Sigríð Muñiz, CST, Projecte Eudemon]
- La planificació del Territori davant la transició energètica [Pau Batlle, CEPVI, SOSPenedès]
- Energia: Què estratègia territorial i paisagística? [Soaziq Darnay, CEPVI]

Autoorganització local al Penedès

10:00 - 13:30
26 de Novembre
2022

Presentació d'experiències i realització de tallers participatius:

- Comunitat Energètica local a Sant Jaume Domenys [Xavier Urgell, regidor de medi ambient]
- Osona Energia Sccl [Ramon Roig, secretari]
- Projecte CER.COOP i projecte CCEGE [Emelcal]
- Associació d'Empresaris Pol. Bufalvent, Manresa [Montserrat Ambrós, gerent]

**A l'Escorxador
C/ de l'Escorxador, 21
Vilafranca del Penedès**

Inscripcions a:
<https://forms.gle/Z6XhKXPMqwww5KA89>
EUEMONproject@gmail.com
o el tlf/wtsp 600537970

Organitza:

Centre d'Estudis del Paisatge Vitivinícola   sospenedes.cat

Cartell de les Jornades Energia i Territori al Penedès 2022

E U E M O N